

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu hetilap.

Megjelenik minden vasárnapon.

(Egyes szám ára 10 kr.)

Kiadó-tulajdonosok: Lukács Ödön és Vitéz Mihály.

Előfizetési árak:

Egy évre	4 ft.
Fél évre	2 ft.
Negyed évre	1 ft.

Székességi írók és kiadói hivatal...
Minden pénzküldeményt egy előfizetés, vagy hirdetés díjak.
Vitéz Mihály praxistankhoz
Kecskeméren (post. helyben) tudósodik.

Hirdetési díjak:

Minden 4 hasábol poszt-erő egyenlet hirdetésnél 5 kr., többzetűnél 4 kr.
Tudományos hirdetések (különösen) halálhírek, közérdekű hírdetők alatt ez az arány.
Minden egyes halálhír után kiadó díj 30 kr.
A nyilatkozó minden három hasábol garancia-erő díja 20 kr.
Az előfizetők, a hirdetések megszabásánál, 20%-nyi kedvezményben részesülnek.

Népnevelésünk haladásának akadályai.

A legfőbb állami célok egyike a tanügyi előmozdítása és annak, ha mindjárt anyagi áldozatok árán is, azon fokra emelése, melyre más országok népei talán kevesebb erőfeszítéssel, de kedvezőbb körülmények között már eljutottak.

Magyarország jövőjének csatlakoztatás alapfeltétele a szellemi téren előhaladás, a nevelés, a tanodai ügy felvirágozása. Ezen magas cél elérését tüzte ki Magyarhon törvényhozó testülete is az 1868-dik évi népoktatási törvény által, ugyan e cél sikereseb elérését eszközöndő akkottartott az 1875-ik évbén az országos tanitói nyugdíjról szóló XXXII-ik törvényzikk, mely bár országos szűk anyagi viszonyok közt keletkezett, kevés előnyt nyújt a jelenleg évté során működött tanítóknak, de annál inkább remélhető, hogy fejlesztetni fog az alap s több előnyt fog adni az ezután a tanpályára lépő egyéneknek.

Valóban hét év óta az ország minden irányában hatalmas szellemi mozgalom keletkezett, számos népnevelési egyetkek, körök és hasznos tanintézetek alakultak és alapítottak a népmiveltésig terjesztésére, melyeknek működésétől a sikert és elismerést nem lehet eltagadni.

Igy halad Nyiregyháza városa is évről évre fokozatosan a nevelésügyi téren, mit tanúsít azon körülmény, hogy ha csupán az ág. ev. összes elemi iskolák mostani állását összehasonlítjuk az 1868-ik évi tanügyi állásával, nagymértv előhaladást észlelhetünk. Az 1867/8-dik tanévben 8 tanteremben 8 rendes elemi tanító volt a városban, 8 ideiglenes tanító a tanyán. Járt 1089 tanonc, a városi elemi iskolákban, 475 a tanyákon, összesen 1564 gyermek. Egy tanítóra átlag esett 136 tanuló a városban, 59 a tanyán. — 1874/5 tanévben a VI. osztály elemi ev. iskolákban 12 tanteremben 12 rendes városi tanító 1161 gyermeket oktatott, a 9 tanyai iskolában 9 tanyai tanító vezetésével mellett 582 gyermek nyert tanítást, összesen 21 tanteremben 21 tanító alatt 1743 tanuló képezte magát. Egy városi tanító átlag veje 96, egy tanyai 64 tanuló tanított. Szaporodott tehát az ág. ev. tanítók és az elemi iskolákba járó tanulók száma hét év alatt 5 tanteremmel és 179 tanulóval. Ez tehát fokozatos haladás a tanügyi téren. Azonban még nagyobb lendületet nyert volna tanügyünk, ha a közoktatási törvény szigorúabban végrehajtatatis az elemi osztályokba fel nem hozott 192 tanköteles gyermek is szaporította volna a rendes tanuló fősze-

gét, különösen pedig, ha az ismétlő iskolákat sikerült volna a városnak felállítania! És íte itt az első nagy akadály, mely az általános tanügyi előhaladására károsan hat vissza, hogy a törvényben foglalt nagy elvek jelen alakjukban teljesen keresztül nem vihető, mivel a végrehajtó közegek egyes felekezetek irányában csekély joggal bírnak, vagy soknak kevés az ereje és köteletségérzete, hogy a törvény szellemében a törvényt áthágók ellen szigorral eljárassanak. A népoklati törvény 44 §-a elrendeli, hol állítassanak fel népoklatok, de azért az országos statisztikai kimutatás szerint még maiglan is számos helyen nincs iskola. A népoklati törvény 34. §-at mondja, hogy egy tanító 80 tanulónál többet nem köteles tanítani, hanem azért városunkban is van egy néhány, a ki 100-nál több gyermekkel küzdök. A népoklati törvény 133. §-a határozottan meghagyja, hogy „ezentul csak oly egyének kaphassanak a tanitói hivatalra, a kik valamely nyilvános képezdében az egész tanfolyamot bevégeztek s tanitói oklevelet nyertek;“ hanem azért épen azok, a kik hivatják a törvényt végrehajtani, kegyesen megengedik a körvny ellenére, hogy maiglan is avatlan, kontár egyének léphetnek a nevelés terére.

Leginkább akadályozza a népoklati előhaladását a népoklati törvény 141. §-ában kitett 300 forintnyi fizetési minimum. Ily szolgálisomorult fizetéstől szorgalomképes, szellemi telmetsége visszaradiadnak, kevés egyén zánja el magát s ha igen, csupán kenyér keresetből e pályára, s már napjainkban a tanügyi erőben elszomorító apadás mutatkozik.

A nép műveltségi állapotának legjobb bévmérője a tanitók képeztsége, mely viszont lényegesen függ a fizetések nagyságától. Ha tehát általános népmiveltéséget, szellemi előhaladást akarunk, javítani kell a néptanítói fizetését, revidálni a népoktatási törvényt, különösen annak 141. §-át.

Akadályozza a tanügyi előmenetelét némele egyházi és iskolai felügyelők tapintatlansága, — a kik vagy nem fogták fel helyesen diszes állásukat, vagy önféjleg visszaélnek vele, vagy egészen közönyösen viselik magukat a tanügyi iránt, sokszor az elemi iskolák rovására a felsőb tanintézeteket pártolják.

Vannak olyanok is, a kik a tanítótól, szolgális alázatosságot, csuszást és meghunyászkodást követelnek és született pedagógusoknak tartván magukat, csak azt helyeslik, a mit ök állítanak, — a mit magok kigondolnak; — habár fítoztatott tudományaikkal és tulságos követeléseikkel már sokszor felültek.

Sok akadályt görditenek a nevelés utjára magok a szülők, — gyermekeiknek rendetlen iskolázatásukkal — s az iskola és a tanügyi itánti közönyös maguk viselkedéssel. Vannak szülők, a kik a tanító és nevelő munkásságát, vagy téltelenségét figyelemmel nem kísérik, s oly egyéneket részeltnek pártfogásukba és halmoznak el méltatlan dícséretekkel, a kik semmi alapos tudománnyal, kevés műveltséggel, kétes erkölccsel és vajmi csekély köteletség érzettel bírnak. Vannak egyének a kik azon odiosus elvet akarják meghonosítani városunkban is, hogy a „cél zentesítisi az eszközökkel!“ s a helyett, hogy a nevelés előhaladására kitűnő tanerőkről gondoskodnának, mindentelie mesterként utakon ün érdekből megmarasztalnának oly egyént, a ki sohasem lesz képes a tanügyi felvirágozásnak működni, sem a város díszére nem váland. — És ezen egyének, sajnos dolog! . . . a tanügyi felvirágozás gátolói, s a népnevelés előhaladásának akadályozói.

Pazar István.
ág. ev. tanító.

KÖZÜCEK.

Darvinismus és kereszténység.

Közi: Horváth József.

A létérti harc.

II.

(Folytatása.)

Még eddig könnyeb végét fogtuk a dolganak. A darvinismus, mint leszámazási tant fogtuk fel és oly taluk, hogy ez a kereszténységel egészen megegyezethető. Most pedig már többnek tekintjük azt. A mi tulajdonképp én benne, hogy úgy szóljunk, a mi darwini darvinismusban, nem a sokkal régebben felállított kifejlesztési teoria, hanem az egész fejlődési folyamat visszavivése a létérti harcra, a mint kizárólag működő okra. Hogy a nagy angol természet vizsgáló, a létérti harc által előidézett természetes kiválasztás tisztán mechanicalag ható törvényében a változások egyedül alkot mutata fel, melyből korábban egy bölcs teremtőt terve vonni következtetést kényserülve hitte magok a világ: ez az, a mi nekik az ezen téren működő vizsgálókól elismerést megnyerte. És még maga Darwin az angol gondolkodni sajátos megmondottsággal elkerülte, hogy a természet vizsgálás határát lépje, és a választás szempontoktól a vitába vonja, a német tudományosság savorogva ragadta meg az alkalmat, hogy a darvinismus tisztán mechanicus világnézetté alakítsa. Épen abban van az új tan nagy előnye, hogy lehetségessé teszi a világ szélszerű berendezését megismerni, a nélkül, hogy kényserülve

volnának valamely célfogalmak szerint működő és általi alakítását elfogadni.

A kép, melyet eddig a föld első állásáról rajzoltak, s a mely a vezető ést feltételezte, most más által pótolhatók, melynek nincs semmi ind megfietési alapra szükségé, mint az anyagra s annak mozgására. — Kezdetben, körülbelül így hangzik röviden a darwini teremtés történet — kezdetben vala a végtelen ürben híg állapotban szétterült anyag. Honnan vette az létét, ez oly kérdés, a mely megfiethetetlen ugyan, de egy értelmes embernek sem ad gondra okot. Az anyag kezdett sűrűsödni, ezen mozgás által felszabadult a meleg, nehány ponton a tömeg egy új központ körül gomolyodott, előállottak a testek, melyek a mindinkább tömörülő fötömegeket saját mozgási viszonyba léptek. Egyike ezen testeknek a mi földünk, egy elszakadt darabja s nap-tömegnek, mely köiül kereng s mint az egykor izzó állapotban vala. Idővel kevéssé hülve zikkirét képezett, s midőn a folyós és szilárd alkat részek zagyva viszonya kedvezővé lett, megkezdődhetett az élet kifejlesztése. Azon érintelemek, melyekből föld gölyönk áll, az érintkezés folytán ömögumtakól az összetétel különféle viszonyaihoz jöttek, történetesen a sok millió eset között egyszer előállott köztök azon viszony is, mely az organismus képezésére szükséges vala. Előállott tehát az első felhénye testecske, ebből lett a sejt a táplálkozás és növekedés képességével, és ezzel megtörtént a nagy lépés, melyet önként követett a többi. Most már azon törekvés, hogy a lét minél inkább biztosítsassék, egymásután előidézte azon változásokat, melyeket körülöttünk a sokféle élőlényekben megvalósítva látunk. Növény, állat, végre az ember fokozatosan sikeritübb kísérletek a végre, hogy a föld által nyújtott kedvező feltételeket kizsákmányolják, és minden tökéletesebb organismus már lényé csak azon törekvésnek közömi testi és szellemi felszerelését, melynek az ő törzse az ezredék folyamán sikeresen neki fektült, oly célból, hogy a többi lények közül minél többet hatalmába kerítsen, s azokat vagy mint táplálékot, vagy mint szolgáltatót erő felhasználja. Az emberről sikerült ez, s vele humanusabb alakot öltött a létérti harc. Az erőszak az egyedül kiszöknek bizonyult, csakhamar létének előmozdítása végett megtanulta azon nagy igazságot, hogy egyesség által sokszor többre lehet menni, mint háború által, a társaságos életben megtanulta szenvedélyeit fékezni, hogy annál biztosabban élvezzen és megvetette a műveltség, tudomány, művészet és a vallás alapját. Így végre oly eredményt ért el, melynek reményére a kezdet nem adott jóték, de ennek sines önálló becsé. Esztleges következménye ez is azon különös viszonyoknak, melyek földünkön a mi korszakunkban uralkodnak, eredménye egy kedvező esneknek a melek és hűleg, a nedvesség és szárazság s más körülmények azon viszonyában, melynek hólgyónk jelenleg örvend. Jövöben ezen viszonyok kedvezőtenélőbb fognak alakulni, a melegség fogja fog s a véleket, egy füres östön volt az, melynek nincs további célja, s ha le lesz játszva, nem marad fel még csak emléke sem. Nem volt cél, melyet elérnie

TARCZA.

Egy család története.

(Regényes korrajz.)

II-ik kötet.

II. Rész.

„Az életmentők.“

(Folytatás.)

Déli 12 óra volt már, s az ár még mindig egyre növekedett az emelkedetebb helyeken, a menekültek és megmentettek kénytelenek valának folyvást összebb-összebb vonulni . . . Eladdig ármentes uram hajlékát is megkeztülte már az áradat, s az alantabb fekvő konyhaszobának padozatán följe süppedezett a láb alatt. — Kezelvezety uram legott a szilárdon épített emeleten magtárba szállította családját, maga pedig dereglyére szállott s nem kevesebb jót tett az általános veszályben mint a lelkes.

Az ár azonban gyorsan és rémületesen mindögyre emelkedett. A magtárnak alapja is vízben állott már, s valami cséléd, kit onnan hirt vinni és hozni küldöttek a lelkeszlakba,

nines idő, a magtár északi oldalán arasznyira megnyílt a fal, csak biztos helyre viszem, aztán eljövök a kisasszonyokért is.“

Gondolkodásra nem volt idő, Koltzváryné Inonát és Boriskát egy hűséges nő cselédre bízva, belépett a csolnakba s tovább eztek.

Alig távoztak el az épületlő három-négy puskarövelnyire, nagy tompa zuhanást hallottak. Az anya felsikoltott csaknem eszméletlő veszté el.

„Gyermekeim! Kedves gyermekeim! Inonka! Boriska! elvesztétek! Kialbá kisleidett erősen kulcsola keblére, mialatt konj,ei hullottak, s keservesen zokogott . . .“

De mi okozta ama tompa zuhanást?

A magtár északi szeglete, hol már meg volt nyilva a fal, csakugyan lezuhant. A magas és izmos faldarab kifele dőlőben nagyot csapott a vizen, az általa felszapott hullámok bezuadtak az ablakokon, s az öreg dajkát ölévelé tartó remegő lényokat elborította, aztán a rezkesben szépen elhelyezkedett, egy ábonyira megtöltvén annak hezágot; aztán löhölhottak a hullámok, s csak a felszálló sűrű burorékok mutatták, hol tünt el a lomló fal.

A gyermekeken, az öreg dajkán s a még ott maradt pár cselédn haláláspadtság ömlött el. E vizesjelvény nem maradtak tovább, épen e rezkesből vezetett fel a lépcső a harmadik emeletbe, a kétségbeeséstől remegő,

tántorgó léptekkel kapaszkodtak fel, midőn az utolsó lépcsőt is elhagyták, s a falba erősitett gerendákon függő padozatra léptek, elvált a fal s ök rémülve látták az épületnek egész keleti végét összeomlani, ök pedig ott maradtak az ég és vízőnöz között függő deszkázaton, a melyről lecsúszó lépcsőzetnek végét a rohanó ár mozgatta ide s tova.

A lényok elvesztését észmeletöket, az öreg dajka térdeire borult. Szemei a rémületlő kidüldyettek, ösziértett tépdéle kezeivel, ajkai nem bírtak hangot ejteni, keléblő ösziészorított ajkain keresztül, zokogó, tompa nyögés hallatszott, a mint meredt szemét a loscsógó árba mereszté.

Közel volt már a pillanat, mely végképp kioltas e nehány életet . . . Az öreg dajka most keblére ölelte a lényokat s behunyt szemekkel várta a megsemmisülés borzasztó pillanatát.

Iszonyu kép volt ez! . . . Mintha minden hullámon ott ült volna a halál sötét anyaga, pusztítva, öldökölve mindent, a mit maga előtt talált. Egyszerre azonban feltűnt egy kis lélek vesztő, benne egy gyermek, a mint végerőlködéssel küzdött az elemekkel, az általa kormányzott csolnak csak eszedesen haladt, a gyermek arcáról a verjétek nagy csépekben hullott alá; néhány perc múlva elérte a már nagy részben összeomlott magtárt.

Árverési hirdetemény.

A nyiregyházi kir. törvényszék részéről közhírré létezik, miként a Pich Herman család-tömegéhez tartozó s az orosi 1016. sz. telek jegyzőkönyvben bevezetett szeszgyár az ehhez tartozó épületekkel, nevezetesen pedig a 306 és 307. sz. házakkal, 8 hold kert és 3 vékás gyümölcsös kerttel, miután előbbi vevő Weisz Májorné az árverési feltételeket meg nem tartotta, a folyó 1875. évi szeptemberho 6. napján d. e. 10 órakor a helyszínen Oros közszékházánál, nevezett vevő kölsége és vesztélyére tartandó egyetlen árverésen a legelőbbet igénynek becsárán alól is el fognak adni.

Kikiáltási ár 4000 frt.
Bánompénz 400 írt.
Vevő a bírtnak azonnal bírtoka és használatába lép.

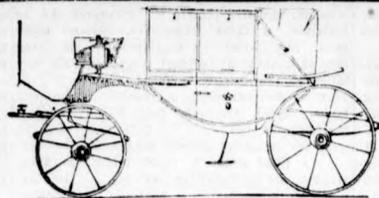
A vételi ár 3 részletben, és pedig az első részlet a leütéstől számított 30 nap, a második részlet 3 hó, az utolsó részlet ugyan csak a 1¹/₂ tétől 6 hó alatt fizetendő 6% kamattal, a bánompénz az utolsó részletbe fog betudatni.

Kelt a nyiregyházi kir. tszék telek-könyvi osztályának 1875. július 31. tartott üléséből.

Papp László.
s. telekkönyvrészvető.

(2-2)

Reitter
KOCSI-

István
GYÁRA

Vácson, káptalan-utca.

Azon kelendőség, melynél fogva mindennemű csinos, szolid és jutányos kocsijaim, hintóim Magyarország minden táján a legnagyobb kelendőségnek örvendenek, sőt négy készítményemmel maga a **felsőes királyi udvar meglegedését** is sikerült kinyernem, birt reá, hogy tizenöt év óta fenálló, s mindennemű kocsimunkára ellátott gyáramat megnagyobbsítsam s újból felszereljem.

Azon helyzetben lévén, hogy kocsijaim, hintóim mindennemű alkatrésze saját gyáramban és felügyeiletem alatt készül, azok szoliditását a kezességét jó hittel elvállalom.

A t. cz. közönséget felkémrem gyári helyiségem szives felkeresésére, hogy munkáim szoliditátáról személyesen is meggyőződhessek.

Szívesen elfogadok új megrendeléseket, ugymint mindennemű javításokat, és rajta leszek, hogy ugy pontosságom, mint áruim szoliditása, csínje és jutányossága által üzletem jó hírnevét fentartsam, és gyarapítsam, s a nagy közönség szives bizalmát kinyerjem és állandósítsam.

Reitter István.

Hirdetemény.

Az 1534-ik számú n.-debreczeni-utczabeli házam, melyben van 5 szoba és alköven nagy konyha, kamara, nagy köpince, istálló, két szin, sertés ól, kut, elkerített, s padszerien kertnek berendezett lagassal, két utczára nyíló nagy telek szabad kézből eladó, vagy pedig f. é. sz.-mihály naptól bérbe vehető, feltételek iránt felvilágosítást adand a tulajdonos **Palánszky Sámuel** ügyvéd Nyiregyháza. Lakik a Huray-féle emeletes házban, kálhauzca elején.

Hirdetés.

Özv. Hvezda Sámuelnénel a legközelebbi tanév megkezdésével gyermekek számára jutányos feltételek mellett koszt és szállás fogadható. Értekezhetni illetővel saját lakásán az egyházutczán 8-ik szám alatt, a „szarvas” kor-nával szemben. — (1-1)

HIRDETMÉNY.

T. Dr. Szabó Dávid urnak kereszt-utczai házánaál egy lakosztály két nagy, két kisebb szobából, pince, kamara, pad és istállóból álló, folyó évi sz.-mihály nappjától bérbe vehető. Bővebb értesítést ad. — **Palánszky Sámuel** ügyvéd. Lakik a Huray-féle emeletes házban kálhauzca elején.

Hirdetemény.

100 darab oleander virágfa 3 éves-től 14 évesig szabadkézből, jutányos áron eladó, s rögtön el is szállítható. — Értekezhetni Ritli János tulajdonossal Nyir-Bátorban. Utolsó posta Nyir-Bátor.

Nyir-Bátor, aug. 10. 1875.
Ritli János.

(1-2)

Árverési hirdetés.

Néhaj Megyery Pál hagyatéka elleni csódtömeghez tartozó, a Vasmejeri htk 40. 117-ik lapjain jegyzett összes ingatlanok a csódtömegei választmány határozata, s a tek. csódtörvénynek ezen határozatot helybenhagyó 5351/874 t. sz. végzése folytán nyilvános árverésen eladand rendeltetvén. Az elrendelt árverésnek Vasmejer község házánaál leendő foganasítására határidőül f. évi aug. hó 30 dik napjának d. e. 9 órája tűzetik ki.

Ezen árveréshez a venni kívánók, azon megjegyzéssel hivattak meg, hogy az árverés alá bocsátott ingatlanok s kir. kisebb hasznó-vételi jogok besérteke, a letendő bánompénz mennyisége s általában az árverési feltételek alólirott tömegdognoknál N.-Kállóban, s választmányi ügyvezető tek. Krasznay Gábor urnál Nyiregyháza az árverési határideig is megtudhatók és megtekinthetők.

Kelt Nyiregyháza, 1875. jul. 25-én.

Megyery Gábor.
tömegdognok.

(3-3)

Tudósítás.

Szem- és fülbetegek, kik tanácskozás végett Budapest-re utasítottak, bizalommal fordulhatnak

Dr. Grossmann L.

kórházi főorvoshoz József tér 71. sz.

(16-20)

20 22 24 25 27 kros eladás.

ELSŐ

Budapesti nagykereskedői bizományi raktár
KATZ T.

Kubliczinó-féle házban, Greidik és Tester-féle czukrárszának átellenében.

Van szerencsém a nagyérd. közönséget ezennel tudósítani, miszerint egy Peston széköl, egyike a legnagyobb és legjobb hírnének örvendő kézmű árus nagykereskedő czég — helybeli bizományi raktárával bíráttam meg.

Azon kedves helyzetben vagyok, hogy a t. cz. vevőimet, akár nagyobb akár kisebbzeri vételnek oly kedvezményekben részesíthetem, a minőket itt helyben senki sem nyujthat — gazdag választékú mindennemű ruha, függöny és nadragzsvetők, Creton, Mousselin, Battiste és minden színezett franczia ing, Percail, — 4/5, szelességű Chiflon vásznak, fonál, hollandi creas és pamutvászna — minden színezett párnahajnak való ezerna kanavásznak, törülköző s tányérekendők, franczia, Mousselin és angol toulard kendők, fehér s szines vászon szobkendők, fehér s szines baretok, harisnyák, szalagok — és még más többféle árukkal dusan felzerelt raktárammal pedig, minden hozzáim intézett megrendelésnek azonnal megfelelehessek.

A midőn még kérént itt jegyzett árákból azon meggyőződést szerezni, hogy velem senki sem állhatja meg a versenyt, nagybecsű látogatását, kikérném — egyelőre a legszilárdabb kiszolgáltatásról biztosítom és kiváló tisztelettel maradtam.

A nagyérdemű közönségnek.
Nyiregyháza, 1875. év február hóban.

Alkázatos szolgálja.
KATZ T.

(17-?)

20 22 24 25 27 kros eladás.

27 27 27

Ujjonnan érkezett áruczikkék
a 27 krajezáros
első bécsi

KARTONFESTO GYÁRI-RAKTÁRBAN.
Helyiség: a nagydebreczeni utczán levő Kerekréty-féle új házban.
Találhatók különféle czikkék, melyeknek minősége- és szilárdaságáról mindenkor kezeskedünk, egyenlő áron

27 krjával
válogatva darab-, rőf- és páronként kaphatók.

Különös tudomásul
Legujabban Bécsből érkezett legfinomabb divatosabb, tavaszai s egyéb kelméinket ajánljuk.

Tessék meggyőződni személyesen.
Ez ízlet választékban még a bécsi baziárokat is tal haladja!
Szives pártolást kérve, maradunk teljes tisztelettel.
bécsi első
kartonfestő gyári raktár
(21-?) Nyiregyháza, nagydebreczeni utca, Kerekréty-féle új házban.

27 27 27

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu hetilap.

Megjelenik minden vasárnapon.

(Egyes száma ára 10 kr.)

Kiadó-tulajdonosok: Lukács Ödön és Vitéz Mihály.

Előfizetési árak:

Egész évre	4 ft.
Fél évre	2
Negyed évre	1

Székességi iratok és kirándulási hivatalok a lap szerkesztésével tárgyalva kedvezményeket, úgy mint a kirándulások minden felhívásának intézkedését a helybeli ref. lelkesek ink.

Bérmentesen levelek csak ímért kerék-ből fogadtatnak el. A kéziratok nem adának vissza.

Kirándulási hivatalok
Minden pénkhívásnál vagy előfizetésnél, mint a hirdetés díjak: **Vitéz Mihály postarészekhez** Kemerőre (post. helyben) fordítsanak.

Hirdetési díjak:

Minden 4 határozott pontú sor egyenlő hirdetésért 5 kr., fotográfiaért 4 kr.

Törzslapok hirdetések töltésére beküldése, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhet.

Minden egyes beiktatás után kiértékelés 30 kr.

A nyilatkoztató minden három hasznos garancia-ért 20 kr.

Az előfizetők, a hirdetések megvásárlásánál, 20%-nyi kedvezményben részesülnek.

Nyiregyháza, aug. 20. 1875.

Városunkban kitört a forradalom! Meg ne ijedjenek t. olvasóink e forradalomtól. Nem fognak trónok alá hullani!

Tehát nem is forradalom az, csak olyan forrongás? Vegyük így, vagy úgy, ne tartunk soká függőben a kíváncsiságot, mondjuk ki mi történt.

A „Szaboles” 32-ik számának vezércikkében a „Magyarosodás” kérdése említtetik fel, s e kérdésből folyólag közvetlen tapasztalatok nyomán el van mondva, hogy Nyiregyháza nyilvános helyein még a kelner is német nyelven fogadja a vendéget és alig hallunk más nyelven beszélni, mint németül, izraelitai atyánkfiait pedig zsidóul.

Aztán élesen róvja meg érintett vezércikk azokat, kik e képen nem törődnek a magyar nyelvvel.

Mi történik erre? A szó teljes értelmében fellázadnak azok, kik érintve nem voltak, nem is lehetnek, kik ha bár zsidóul születtek is: magyarok nyelvre és gondolkodásra nézve; magukra veszik a vádat, felhozzák, hogy nálok a magyarosodás teljesen jó lábon áll, nem hogy fel semmi kívánni valót, s a magok érdemét tulajdonítják azoknak, kiket a vád teljesen megillet, kik, — valljuk meg teljes bízottsággal, — bizony nem sokat törődnek a „Magyarosodás” kérdéssel. Mert hogy ilyenek vannak, azt egy elfoglaltan izraelita sem foghatja megtagadni.

És hogy támadnak pedig fel? ... A sajtónak e féle nyilvánosságait elvezetik Istóczy-féle törekvéseknek, „Zsidófalás”-nak. Holott teendőik épen nem az volna, hanem igenis az, hogy egy igaz honpolgár morális erejével oda hassanak, miszerint ne legyen panasz nemzetük egyik tagjára se e tekintetben.

Míg a zsidó megvetett, netalán üldözött nép volt hazánkban, addig volt értelme annak, ha szívósan ragaszkodott nyelvéhez, de most, midőn az emancipáció őket a haza többi polgáiraival egy sorba emelte: kötelességüké vált egyetemlegesen bebizonyítani, hogy csakugyan át vannak lutva a magyar polgárság eszméjétől, kötelességük bebizonyítani az által is, hogy nyilvános helyeken a hazanyelvén beszéljenek. Nem csak a haza, de maguk iránti kötelességük is ez, mert ez által elnyésztetnek el minden gyantát, szemben mind azon megtámadatásokkal, melyek ellenükben az újabb időben több képzelődéssel, mint realitással felmerültek.

Van szerencsés ismerni izraelitákat, kik tisztelünk egy is miút emberek, úgy is mint honpolgárok teljesen kiérdemlik; sajnáljuk, hogy épen ezek közt is akadtak olyanok, kik a szenvedélyesség terére vitték e kérdést, magukra vevén azon vádat, mely őket nem érint, nem is érthetők, mert hiszen fő polgári kötelességeiket híven teljesítik. Nemzetiségünket szeretni érdem, de nem annyira, hogy annak hibáit s ha vannak bűnreit is szeressük, és azokat sértett indignációval palástoljunk.

Mindenkor első a haza és csak aztán következik a nemzetiség! — Hazafisígot tehát mindenek felett a nemzetiség mind tagjának! Ez legyen jel-szavunk! Csak akkor lehet teljes az ohajtot összeolvadás. Ebben béküljön ki minden érdek, s ekkor nemcsak az úgynevezett magasabb intelligencia körében felel meg barátságos egyetértésben egymás mellett, de az alsóbb körökben is, hol még bizony nagyon sok a kívánni valót, meg lesz találya az egyetértés kulcsa.

Értenők talán izraelita polgártársainkaink sértődését, ha e kérdés csak a „Szaboles” hasábjain látott volna napvilágot. Azonban akkor, midőn alig mulik el egy hét, hogy a vidéki lapokban efféle cikkeknek ne olvasnánk, alig egy hó, hogy a fővárosi sajtó fel ne szólalna a hazai nyelv elhanyagolása ellen, megvalljuk, hogy ebben pusztán nemzetiségi tulvitt érzékenykedtünk látunk.

Távol van lapunk irányától minden szük látkörű nemzetgyűlölet, de a hibát ostorozni fogjuk mindentűnt úgy a társadalom, mint a nemzetiség terén. Vigyük keresztül izraelita polgártársaink a magyarosodás kérdését amny buzgalommal és előszeretettel alant is mint fent, s legyenek meggyőződve, hogy első lesznünk, kik az érdem előtt kalapot emelünk, mint a hogy eddig is védel-

meztük a valódi érdemet a szük látkörű és otromba megtámadások ellen.

Béke velünk.

Lukács Ödön.

KÖZÜGYEK.

Felelet a „Szaboles” 32-ik számában megjelent vezércikkre.

Ha meleg nyári napon esőből képződött pocolya előtt elhalogsz nyájas olvasó, észre veszed, hogy a poshadó víz zöldes felszínén kis bolyogok támadnak. — A napugár fényében azt hinnéd megannyi gyémánt, de a buborék kis ideig nő, s csakhamar elpattan — elenyészett; s te — befogod orrod, mert a ragogó tüncnyém nem egyéb, mint a rohadó víz mocsárlege, mely ekképen ellilant.

A közéletben is — hálá Istennek nem minden eső után — találsz ily buborékok elegendő. — Ez kibugyan, egy vidéki lapon, vezércikkre, nemzetgazdászok, megoldja a magas politika problémáit, játsza a honnenti, leg-szivesebben a zsidófiát?!

Kun Pál a „Szaboles” 32-ik számában „szomorú csoportnak” nevezi az irókat általában. — Elfogadom elvezését, — bizonyosan legjobban tudja e „szomorú csoportnak” leg-szomorubb vitéze” — mit gondolt az általam jelzett fajú „irók” részére.

És ezen kibugyanat buborék mellett is elhaladnak szótlanul, ha ugyancsak a „Szaboles” be nem mutatja őt, mint „sárosspataki ifju nyelvész és a nyugoti nyelv tanárát,” tehát tanár — és ifju nemzedéknek egy része kárhóztava van tőle tanulni. Fajdalom, fent említett cikke kimutatja, hogy bizony csak oly nyelvész ő, mint p. o. a csóka, melyet szentén megtanultunk némi szóra. — De nem éri mit beszélni. — A nyugoti nyelvek szavait elsajátíthatja, de szöllene, irodalmának vívmányai tanúságáról még csak fogalma sincs.

Ha „Istóczy” álmait „zsidó kérdés” háborgatja, s attól fél, hogy a lipótvárosi Basilika a jövő század Salamon temploma lesz, ártatlan többszáz számköszört gerjeszt, mint talán Cervantes lojvaja. — Nem tagadtunk nála jóakaratot, rémképet lát — s küzd ellene, szegény sok mesét olvasott, s ez megzavarja.

De „szomorú vitézünk” tapasztalatait korcsimának, kuglüzóban, czukrázdiában, nyilvános tereken szedi fel, és az ott talált gnyögéert mély Nyiregyháza polgáraink a „Szaboles” nyelvtan olvasó körének idegen szavakkal tarkított cikkében honmentőkép előadni, melyet nem valamely kitény német egyetem, de csakis valamely „Beisel,” — magyarul lebug korcsna — poshadt levegőjében sajtíthatott el. E térre tisztességes ember őt nem követheti. — Badar gormoságait tehát nem elemztem, de mitűn egy látszik idejokorán ilt a tanszékre, valámire meg kell őt tanítanom.

Menjen őn haza kis hamis; s hogy „sós-tó” időzésekben nemcsak teste, hanem a csap-szék levegőjétől már is mélyeztetett elméje részére is vigyen magával némi orvosságot, irók önének egy orvosi rendelmenyt.” Olvassa a történetet. — Mert úgy látom, hogy őn fiatal nyelvész, e tudományban még nagyon sekegely haladást tett. — Ezen olvasmány megtanít önöt helyes következtetéseket vonni, s főleg népek feletti itéletében szerényebbnek lenni.

Hazánk küzdelemdus multjából kiolvashatja, hogy a magyar zsidó épen germánizmus nem akart soha, ha egymás közt németül beszél is; hogy az ország minden nemzetiségű

társágát. — Szavai remegtek már, de azért nyugalmat erőltetett.

— Ne féljenek Itonka! Csak arra kérem, hogy feledjenek el a csolnából, mert ha épen vannak, a szél amúgy nagyobb erővel fog ellenük állni, emulnik a vihar, s ekkor ismét biztosan evezhetünk.

Boriska halálos félelemmel fedtük le a csolnák orrába, Itonka pedig elszávana hajította Jenő öbefe jéte, halvány arcát eltakarta kezével.

A szél ekközben mind jobban dühöngött, a víz hullámok mindegyre növekedtek, s mint pelyhet hányták-vetették a veszendő járművet.

Mintegy egy helyben állóztottak állani, mert a mennyit előre lökött Jenő az evezővel, annyit vagy talán még többet lökött vissza a szél. E mellett haránt kellett szelni a hullámokat, mert csak egyszer érte vala oldalt, vagy csak egyszer érintette volna a derek szög alatt a vadul hémplögő hullámokat a csolnák orra, menhetetlenül elveszték volna, ebből esetben a hal felfordítja, második esetben pedig ketté roppantja a csolnakt.

Jenőnek ennyi vészszel szemben egy előnye volt, az tudnilik, hogy már 5—6 éves korában kezdette az evezést tanulni, tehát esmerse a csolnákak és vízek mindeni mozdulatát, s kitűnőleg tudta kezelni az evezőt, melyhez nem kell nagy erő, hanem annál több ügyesség és gyakorlat.

Jenő összeszedte minden erejét és há-

torságát. — Szavai remegtek már, de azért nyugalmat erőltetett.

— Ne féljenek Itonka! Csak arra kérem, hogy feledjenek el a csolnából, mert ha épen vannak, a szél amúgy nagyobb erővel fog ellenük állni, emulnik a vihar, s ekkor ismét biztosan evezhetünk.

Boriska halálos félelemmel fedtük le a csolnák orrába, Itonka pedig elszávana hajította Jenő öbefe jéte, halvány arcát eltakarta kezével.

A szél ekközben mind jobban dühöngött, a víz hullámok mindegyre növekedtek, s mint pelyhet hányták-vetették a veszendő járművet.

Mintegy egy helyben állóztottak állani, mert a mennyit előre lökött Jenő az evezővel, annyit vagy talán még többet lökött vissza a szél. E mellett haránt kellett szelni a hullámokat, mert csak egyszer érte vala oldalt, vagy csak egyszer érintette volna a derek szög alatt a vadul hémplögő hullámokat a csolnák orra, menhetetlenül elveszték volna, ebből esetben a hal felfordítja, második esetben pedig ketté roppantja a csolnakt.

Jenőnek ennyi vészszel szemben egy előnye volt, az tudnilik, hogy már 5—6 éves korában kezdette az evezést tanulni, tehát esmerse a csolnákak és vízek mindeni mozdulatát, s kitűnőleg tudta kezelni az evezőt, melyhez nem kell nagy erő, hanem annál több ügyesség és gyakorlat.

TARCSA.

Egy család története.

(Regényes korrajz.)

II-ik kötet.

II. Rész.

„Az életmentők.”

(Folytatás.)

Uj erőt kapott a küzdelemre Kolozsváry uram, s kiadta a parancsot leányai felkérésére.

Kisérjük most Tornay Jenőt csolnaka drága therivel.

Körülből egy jó negyedórás pihenhetett Jenonk, míg a tovább evezéshez uj erőt nyerhettek gyermek izmai.

Ekkor megindult; — előbb azonban a leányokat életre keltette, elmondván nekik röviden, hogy menekültek el, hogy zsidóik és testvéreik biztos helyen vannak.

Egészen más utat kelle választani a visszatérésre, igen nagy kerülőt kelle tennie, mert arra, a merre jött, azért nem mehetett vissza, mivel a víz épen nagy erővel szembe folyt. Ki kellett térnie egészen a faluból, hogy a víznek útjára — kedvező folyását megtalálhassa.

Különös jó kedvvel és nyugalommal társalkodott a leányokkal, oly jól esett szívének, hogy ily nagy tettet, ily nagy jótéményt véghezvett gyermek létére. — Csendesen kormányzá a hajót, miközben a falutól már megkezdés távolban eveztek. — Épen a kedvező folyás árjába siklott a parányi jármű, midőn a nap a tengernek látszó vízbe kezdett álomrúlni. Az ég karimája haragos veres színben égett s nyugoti boltzótára szeszélyes alakú, sötét öblü felhők kezdetek feltornyalni, aranyos szeszélyezett ékeskedve, felebb egy két tülleszér bíbor felhőhárad uszott. A buszonap aranyugarait végig fektette a vízen, s az esti szellőtől felfodrozott vízfelületen a buseszó sugarak leirhatatlan szimpzomban ragyogtak; — a barátságos habok élesen csaszogtak a hajó orrával, mely előre haladásában pajkos örvénykéket hagzott maga után.

Itonka kihajolt a csolnából s egy veszőszékével játszott a hullámokban, gyönyörködve szemlélve a parányi örvénykéket, melyekhez oly hasonlós a kis gödöröké képződtek mosolygó arcán.

— Mondja csak kedves Itonka, hogy tetszik magának e nagysejtű alkony itt a big elem felett? Nem fél-e e lélekvesztőn a mély örvények felett jární?

— Hogy félnek Jenő! Hiszen nem nagyobb veszélyből szabadított-e meg nínket hitetlenleten bátorsággal? Nem emi? Aztán az lsten is velünk van! ... Hamen jószágos tettet soha sem fogom elfelejteni, mondja mit

szük látkörű nemzetgyűlölet, de a hibát ostorozni fogjuk mindentűnt úgy a társadalom, mint a nemzetiség terén. Vigyük keresztül izraelita polgártársaink a magyarosodás kérdését amny buzgalommal és előszeretettel alant is mint fent, s legyenek meggyőződve, hogy első lesznünk, kik az érdem előtt kalapot emelünk, mint a hogy eddig is védel-

meztük a valódi érdemet a szük látkörű és otromba megtámadások ellen.

Béke velünk.

Lukács Ödön.